

چهار ابداع دانشگاه آزاد اسلامی برای کاهش مشکلات دانشجویان خارجی

دانشگاه آزاد اسلامی با ۱۰ هزار دانشجوی خارجی، سیاست‌هایی را اتخاذ کرده تا بتواند مشکلات این دانشجویان را کاهش دهد.

به گزارش روابط عمومی دانشگاه آزاد اسلامی به نقل از روزنامه فرهیختگان، از آنجاکه علم در شرایط امروز هیچ‌گاه در مرز خاصی محصور نبوده، پدیده جهانی‌شدن، بین‌المللی شدن علم را ناگزیر می‌کند. هر کشوری که پیوند بیشتری با جامعه علمی بین‌المللی داشته باشد به همان اندازه نیز بیشتر می‌تواند جایگاه خود را در دنیا ارتقا دهد. شاید به همین دلیل است که این روزها تمام دانشگاه‌ها به فراخور امکانات و توانمندی‌های‌شان تلاش دارند در عرصه بین‌المللی شدن گام بردارند. یکی از فاکتورهای بین‌المللی شدن نیز جذب دانشجوی خارجی است.

شمار دانشجویان مهاجر بین‌المللی در آموزش عالی از ۸۰۰ هزار نفر در اواسط دهه ۷۰ به بیش از ۳.۵ میلیون در سال ۲۰۰۹ رسیده است. با این حال نرخ مهاجرت (شمار دانشجویان سیار آموزش عالی تقسیم بر کل ثبت‌نام در آموزش عالی) از اوایل دهه ۹۰ میلادی تاکنون به‌طور قابل ملاحظه‌ای ثابت و کمی بیش از دو درصد باقی‌مانده که منعکس‌کننده گرایش ثابت به تحصیل در خارج از کشور است.

کشورهای مبدأ عمده برای مهاجرت دانشجویان شامل چین، هند، کره جنوبی، آلمان، ترکیه و فرانسه می‌شوند که توزیع دانشجویان سیار مهاجر آنها متعادل‌تر از ثبت‌نام دانشجویان مقیم در آموزش عالی است. چین و هند ۲۹ درصد از کل ثبت‌نام‌های آموزش عالی مقیم را به خود اختصاص می‌دهند اما تنها ۲۱ درصد از کل دانشجویان مهاجر را دارند. نسبت‌های مهاجرت کشورهای مختلف تفاوت فاحشی دارند و از بالای ۲۵ درصد برای موریس، ترینیداد و توباگو و بوتسوانا تا کمتر از یک درصد برای انگلستان، آمریکا، استرالیا، روسیه، اندونزی، فیلیپین، مصر و برزیل است. بازارهایی نظیر هنگ‌کنگ، سنگاپور، ایرلند، نپال، امارات متحده عربی و کره جنوبی نسبت‌های مهاجرت بالاتری از میانگین جهانی دارند و بسیاری از کشورهای اروپایی نیز به‌خاطر جابه‌جایی زیاد میان مرزهای درون اروپا و رشد دوره‌های تحصیلات تکمیلی با زبان آموزشی انگلیسی وضع مشابهی دارند.

این یک‌سوم از رشد جهانی دانشجویان سیار جهانی بین سال‌های ۲۰۰۲ و ۲۰۰۹ بوده است و پس از آن هند (۱۰ درصد) بوده که با وجود این نسبت مهاجرت این کشورها به میزان قابل توجهی پایین است. البته ایران با توجه به افزایش چشمگیر ثبت‌نام آموزش عالی مقیم در کشور نسبت دانشجویان مهاجر آن کمتر از متوسط جهانی است. آمریکا، انگلستان، استرالیا، فرانسه، آلمان، روسیه، ژاپن و کانادا در سطح جهانی پیشرو بوده و پذیرنده ۶۰ درصد از کل جذب دانشجویان سیار هستند. در ایران هم چه دانشگاه‌های زیرمجموعه وزارت علوم و وزارت بهداشت و چه دانشگاه آزاد

اسلامی سیاست‌ها و استراتژی جدیدی برای تعامل با خارج از کشور در نظر گرفته‌اند؛ اما در این میان باید دید کدام دانشگاه‌ها در این راستا موفق‌تر بوده‌اند. آمارها می‌تواند به ما نشان دهد که دانشجویان خارجی بیشتر تمایل دارند در کدام دانشگاه ایران تحصیل کنند.

افزایش تعداد دانشجویان خارجی در دانشگاه آزاد اسلامی

بهتر است ابتدا آمار و وضعیت دانشگاه آزاد اسلامی را به‌عنوان بزرگ‌ترین دانشگاه حضوری جهان در این حوزه بررسی کنیم. این دانشگاه این روزها با قدرت و جدیت برای بین‌المللی‌شدن و جذب دانشجوی خارجی تلاش می‌کند. سیاست دانشگاه آزاد اسلامی در جذب دانشجویان خارجی مبتنی بر سیاست‌های خارجی بالادستی نظام است و کیفیت آموزشی و تحقیقاتی را به‌دنبال خواهد داشت تا دانشجویانی که در ایران تحصیل می‌کنند متوجه شوند یکی از دستاوردهای نظام جمهوری اسلامی، دستاورد علمی است. جذب اخلاقی دانشجویان خارجی مأموریت دومی است که مسئولان دانشگاه در حوزه بین‌الملل تعریف کرده‌اند. حالا بیش از ۱۰ هزار دانشجوی خارجی در دانشگاه آزاد اسلامی مشغول به تحصیل هستند.

این آماري است که علیرضا شیخ‌عطار، سرپرست معاونت بین‌الملل و امور دانشجویان غیرایرانی دانشگاه آزاد اسلامی در گفت‌وگو با فرهیختگان اعلام کرد. به گفته او، این تعداد البته رو به افزایش است به‌طوری که در مهرماه تاکنون حدود ۵۰۰ نفر به آمار دانشجویان غیرایرانی اضافه شده‌اند و مسئولان دانشگاه تلاش دارند تا پایان سال تحصیلی ۹۸-۹۷ حدود ۵۰۰ نفر دیگر نیز جذب کنند.

شیخ‌عطار با بیان اینکه دانشگاه آزاد اسلامی در جذب دانشجویان غیرایرانی در مجموعه دانشگاه‌های ایران پیش‌تاز است، می‌گوید: حدود ۱۰ هزار دانشجوی خارجی در دانشگاه آزاد اسلامی مشغول به تحصیل هستند. بیشترین تعداد نیز متعلق به افغانستان است یعنی از ۱۰ هزار نفر حدود هشت هزار نفر از افغانستان، حدود ۱۵۰۰ نفر از عراق و هزار نفر از کشورهای دیگر مثل لبنان و کشورهای آفریقایی و... هستند.

مسئولان دانشگاه آزاد اسلامی برای جذب و بالابردن کیفیت آموزشی این دانشجویان اقدام دیگری را انجام داده‌اند. این دانشگاه چند روز پیش اداره کل امور بین‌الملل را به معاونت بین‌الملل و امور دانشجویان غیرایرانی تغییر داده است. این شاید مأموریت و گام سوم بزرگ‌ترین دانشگاه حضوری جهان در این راستا باشد. طهرانچی، رئیس دانشگاه هم چند روز پیش در جلسه شورای دانشگاه واحد قزوین علت این تغییر را تشریح کرد. به گفته او، با توجه به اینکه دانشگاه آزاد اسلامی دارای ۱۰ هزار دانشجوی غیرایرانی و واحدهای فعال برون‌مرزی است، اداره کل امور بین‌الملل در ساختار جدید به معاونت بین‌الملل و امور دانشجویان غیرایرانی ارتقا یافت و قرار است در ۲۶ واحد دانشگاهی تعیین‌شده که مجری پذیرش دانشجویان غیرایرانی هستند، سرپرست دانشجویان غیرایرانی منصوب شود تا با ارتباطاتی که با معاونت‌های مختلف واحد دارد، به امور مربوط به دانشجویان خارجی رسیدگی کند.

وضعیت دانشجویان ایرانی در دانشگاه‌های دیگر

حالا بد نیست نگاهی هم به وضعیت سایر دانشگاه‌ها داشته باشیم. چند روز پیش که نشست هم‌اندیشی معاونان بین‌الملل دانشگاه‌ها و روسای پارک‌های علم و فناوری برگزار شد، آمار جدیدی درخصوص دانشجویان خارجی منتشر شد. براساس آنچه حسین سالارآملی، معاون امور بین‌المللی وزارت علوم در این همایش گفته است هم‌اکنون بیش از ۲۷ هزار و ۳۰۰ دانشجوی خارجی در دانشگاه‌های وزارت علوم، بیش از سه هزار و ۱۰۰ دانشجوی خارجی در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و بیش از ۱۷ هزار و ۷۰۰ دانشجوی خارجی در دانشگاه جامعه‌المصطفی در حال تحصیل هستند. دانشجویانی که از ۱۰۲ کشور دنیا که اکثر آنان از افغانستان، عراق، سوریه و لبنان هستند در دانشگاه‌های کشورمان مشغول تحصیلند. سالارآملی پیش از این نیز در چهاردهمین نشست مشورتی معاونان و مدیران بین‌الملل دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی و پژوهشی منتخب کشور گفته بود در وزارت بهداشت نیز هزار و ۸۱۵ دانشجوی خارجی مشغول به تحصیل هستند.

چالش‌های دانشجویان خارجی در دانشگاه‌های دولتی

بعد از بررسی وضعیت جذب و چگونگی جذب دانشجویان خارجی شاید نکته دیگری که در این میان مطرح باشد وضعیت تحصیلی دانشجویان خارجی در دانشگاه‌های کشور است. همان روزی که سالارآملی در نشست سراسری معاونان و مدیران بین‌الملل دانشگاه‌ها، مراکز آموزش عالی و پژوهشی و پارک‌های علم و فناوری آماری را از تعداد دانشجویان خارجی در کشور مطرح کرد حناچی، مدیر دفتر بین‌الملل دانشگاه الزهراء(س) از شوکی سخن گفت که دانشجویان خارجی در دانشگاه‌های داخل ایران با آن مواجه هستند. این روزها دانشجویان خارجی در دانشگاه‌های زیرمجموعه وزارت علوم و وزارت بهداشت با چالش‌هایی مواجه هستند که شاید مهم‌ترین این چالش‌ها کیفیت آموزش دانشجویانی است که پس از فارغ‌التحصیلی قرار است به کشورشان بازگشته و خدمت کنند. حناچی، شوک فرهنگی را یکی دیگر از چالش‌های مهم دانشجویان خارجی در داخل کشور عنوان کرد؛ شوکی که برای توصیف استرس و احساس گم‌گشتگی دانشجویان بین‌المللی به کار می‌رود و زمانی رخ می‌دهد که دانشجو در محیطی کاملاً متفاوت از کشورش با مشکلات برقراری ارتباط حتی بعد از گذشت زمان بسیار مواجه خواهد شد.

مدیر دفتر بین‌الملل دانشگاه الزهراء(س) معتقد است محیط‌های آموزشی، شرایط اجتماعی، فرهنگی جامعه، افسردگی و کمبود امکانات تفریحی، کمبود استراحت و همچنین مسائل مالی ممکن است وضعیت دانشجویان خارجی در کشور را نامساعد کند. بنابراین اگرچه دانشجویان بین‌المللی سختی‌ها و مشکلات بسیاری را تحمل می‌کنند، اما فراهم‌سازی زیرساخت‌ها در دانشگاه‌ها کمک بسزایی در کاهش این مشکلات خواهد کرد.

به اذعان کارشناسان آموزش عالی، عدم وجود زیرساخت‌های لازم برای دانشجویان غیرایرانی از جمله این مشکلات است.

براساس تحقیقی که در سال‌های ۹۲ تا ۹۳ روی ۹۵ دانشجوی غیرایرانی دانشگاه‌های واقع در تهران، شهیدبهبشتی، دانشگاه بین‌المللی قزوین، تربیت‌مدرس و مشهد صورت گرفت، برخی از این دانشجویان از بی‌احترامی، نژادپرستی، افغانستانی‌ستیزی، متلک‌گویی، احساس غربت و فقدان ارتباط و همچنین ایراد به لباس دانشجویان شکایت داشتند.

ضعف در سهم زبان فارسی یکی دیگر از مشکلات و موانع جذب دانشجویان بین‌المللی است؛ موضوعی که حناچی درباره آن گفته بود: براساس پژوهش‌های صورت‌گرفته، یکی از عمده‌ترین مسائلی که دانشجویان بین‌المللی علوم پزشکی در زمینه تحصیلی با آن مواجه می‌شوند، زبان فارسی و آموختن آن است. این افراد اعتقاد دارند عدم تدریس دروس اختصاصی به زبان‌های بین‌المللی مانند انگلیسی و آلمانی دانشجویان تازه‌وارد را با مشکلات عمده‌ای مواجه کرده است که بدون رفع آن تحصیل با آرامش خاطر برای این دانشجویان فراهم نخواهد شد؛ البته عده‌ای از دانشجویان نیز از شیوه تدریس و عدم تسلط اساتید در نحوه ارتباط‌گیری با دانشجویان خارجی نگران بودند.

تدابیر دانشگاه آزاد اسلامی برای دانشجویان خارجی

اما در دانشگاه آزاد اسلامی وضع به‌گونه دیگری است. هرچند شیخ‌عطار معتقد است هر دانشجویی که به دانشگاه‌های دیگر می‌رود (از جمله دانشجویان ایرانی که در خارج از کشور تحصیل می‌کنند) با استرس و چالش‌هایی مواجه است، اما می‌توان این استرس‌ها و چالش‌ها را به حداقل رساند. به گفته او، بسیاری از دانشجویان پیش از این از کشور یا حتی شهر خود خارج نشده بودند بنابراین وقتی برای تحصیل به کشور دیگری می‌روند با مساله زبان، آداب و رسوم و قوانین و... مواجه می‌شوند.

حالا مسئولان دانشگاه آزاد اسلامی برای به حداقل رساندن این استرس‌ها و ناراحتی‌ها چند تصمیم اتخاذ کرده‌اند؛ تصمیماتی که سرپرست معاونت بین‌الملل و امور دانشجویان غیرایرانی دانشگاه آزاد اسلامی از آنها سخن می‌گوید: تصمیم اول این بود که بنابر مصوبه هیات‌رئیس دانشگاه، قرار بر این شد در دانشگاه‌هایی که دانشجویان غیرایرانی داریم (چون همه واحدهای ما دانشگاه خارجی ندارند و تقریباً ۲۶ واحد دانشجوی غیرایرانی دارند) یک دفتر جذب و هدایت دانشجویان غیرایرانی تشکیل شود. در رأس این دفتر، یک نفر به‌عنوان مدیرگروه و حداقل استادیار و بین یک تا پنج نفر (برحسب تعداد دانشجویان غیرایرانی) به‌عنوان مددکار حضور داشته باشند. یعنی وظیفه آنها این است که مشکلات دانشجویان غیرایرانی اعم از مشکلات شخصی، تحصیلی و حتی خانوادگی آنها را پیگیری کرده و اگر به نارسایی می‌خوردند، راهنمایی کرده و به آنها روحیه دهند.

به گفته شیخ‌عطار، دانشگاه آزاد اسلامی تنها دانشگاهی در ایران است که چنین ساختاری را پیش‌بینی کرده. او توضیح می‌دهد: ما حتی بخشنامه کردیم و الان هم به تدریج در شهرها خصوصاً شهرهایی که تعداد بیشتری دانشجویان غیرایرانی دارند، این دفتر تشکیل شده است. این تصمیم ابتکاری و بزرگ است و فعلاً به دانشگاه آزاد اسلامی اختصاص دارد.

موضوع زبان بحث دیگری است که دانشجویان غیرایرانی با آن دست و پنجه نرم می‌کنند. سرپرست معاونت بین‌الملل و امور دانشجویان غیرایرانی دانشگاه آزاد اسلامی از اقدام این دانشگاه برای رفع این چالش هم صحبت به میان می‌آورد و می‌گوید: زبان اجباری است و غیرفارسی‌زبانان باید امتحان دهند و ما برای دانشجویان غیرایرانی کلاس‌های زبان برگزار می‌کنیم. درواقع مناسب می‌دانیم آنها که قرار است در دانشگاه ما ادامه تحصیل دهند، زبان یاد گرفته تا این مشکل برطرف شود. کاری که اولین بار در ماه مبارک رمضان سال گذشته در تهران برگزار کردیم و قرار است در استان‌های دیگر نیز برگزار شود، این است که متناسب با مناسبت‌ها برنامه‌هایی را داشتیم؛ مثلاً در ماه رمضان افطاری را برای دانشجویان غیرایرانی شهر تهران داشتیم و از ۱۵۰۰ نفر، هزار و ۲۰۰ نفر که بالغ بر ۸۰ درصد دانشجویان بودند در این مراسم شرکت کردند. این قبیل کارها قرار است با هماهنگی معاونت فرهنگی دانشگاه در آینده هم تکرار شود.

او می‌گوید: همچنین بنا داریم تشکل‌هایی با کمک خود دانشجویان غیرایرانی ایجاد کنیم تا با مدیران دانشگاه‌ها برای طرح مسائل و مشکلات‌شان ارتباط داشته باشند که این اقدامات جزو اقدامات ابداعی دانشگاه آزاد اسلامی برای دانشجویان غیرایرانی به‌شمار می‌رود.

انتهای پیام/